

Чернівецький регіональний центр
підвищення кваліфікації

Кафедра політології
та державного управління
Чернівецького національного
університету
імені Юрія Федьковича

Представництво Фонду
Ганнса Зайделя в Україні,
Республіці Молдова
та Румунії

ВЛАДА ТА УПРАВЛІННЯ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

*За матеріалами VIII Міжнародної наукової конференції
«Муніципальні читання імені Антона Кохановського»*

Випуск 8

Чернівці
«Букрек»
2021

*Схвалено Навчально-методичною радою
Чернівецького регіонального центру підвищення кваліфікації
(протокол № 4 від 24 листопада 2021 р.)
та Вченою радою Факультету історії, політології та міжнародних відносин
Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича
(протокол № 5 від 14 грудня 2021 р.)*

**Збірник наукових праць "Влада та управління" (вип. 8)
підготовлено та надруковано за підтримки
Представництва Фонду Ганса Зайделя в Україні,
Республіці Молдова та Румунії.**

В 57 **Влада та управління:** Збірник наукових праць. Вип. 8. Чернівці: «Букрек», 2021. 276 с. : іл.

ISBN 978-966-997-089-3

До збірника наукових праць увійшли наукові статті, зроблені на основі доповідей та повідомлень, виголошених на VIII Міжнародній науковій конференції «Муніципальні читання імені Антона Кохановського», організованій Чернівецьким регіональним центром підвищення кваліфікації, кафедрою політології та державного управління факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Представництвом Фонду Ганса Зайделя в Україні, Республіці Молдова та Румунії у партнерстві з Чернівецькою міською радою та Чернівецькою обласною радою, що відбулася 17-18 листопада 2021 року.

Збірник висвітлює теоретичні та науково-практичні підходи, погляди та результати наукових досліджень з проблематики місцевого самоврядування, державного управління, державної служби, децентралізації влади, соціально-економічного розвитку громад та регіонів, етнонаціональних процесів.

Матеріали, вміщені в збірнику, розраховані на працівників сфери державної служби, органів місцевого самоврядування, керівників державних установ, громадських організацій, наукових і педагогічних кадрів, усіх, хто вивчає або досліджує науки та прикладні проблеми державної регіональної політики, місцевого самоврядування, державної служби та державного управління.

УДК 32.019.5(06)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Круглашов Анатолій Миколайович – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, співголова редколегії;

Ярмистий Микола Васильович – кандидат наук з державного управління, директор Чернівецького регіонального центру підвищення кваліфікації, співголова редколегії;

Гакман Сергій Михайлович – кандидат історичних наук, доцент, заступник директора Чернівецького регіонального центру підвищення кваліфікації, заступник голови редколегії;

Гонюкова Лілія Василівна – доктор наук з державного управління, професор кафедри публічної політики Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Іваницька Ольга Михайлівна – доктор наук з державного управління, завідувач кафедри управління навчальним закладом Інституту лідерства та соціальних наук Київського університету імені Бориса Грінченка;

Кифяк Василь Федорович – доктор економічних наук, професор, заступник директора Чернівецького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету;

Королюк Юрій Григорович – доктор наук з державного управління, професор кафедри маркетингу, цифрової економіки та підприємництва Чернівецького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету;

Василевська Тетяна Едуардівна – доктор наук з державного управління, професор кафедри публічної політики Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Малиновська Олена Анатоліївна – доктор наук з державного управління, головний науковий співробітник Національного інституту стратегічних досліджень;

Ротар Наталія Юрійівна – доктор політичних наук, професор кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Федуняк Сергій Георгійович – доктор політичних наук, професор кафедри міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Фісанов Володимир Петрович – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародної інформації Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Балюк Валентин – доктор політичних наук, професор, заступник директора Інституту політичних наук і публічного управління Університету Марії Кюрі-Склодовської;

Тертичка Валерій Володимирович – доктор наук з державного управління, професор, завідувач Києво-Могилянської школи врядування Національного університету «Києво-Могилянська академія».

АДРЕСА РЕДКОЛЕГІЇ:

Чернівецький регіональний центр підвищення кваліфікації
вул. Поповича 2, м. Чернівці, 58001, тел.\факс (0372)522903,
E-mail: cppkcv@gmail.com, cppkww@gmail.com

Кафедра політології та державного управління, факультет історії, політології
та міжнародних відносин, Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича,
вул. Коцюбинського 2, Чернівці, 58012,
тел.: (0372)523053, факс: (0372)557182
E-mail: akruglas@gmail.com

ЗМІСТ

Вітальне слово	9
Передмова.....	12

РОЗДІЛ I

ПОЛІТИЧНИЙ ДІАЛОГ У ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НОВИХ ПО- ВНОВАЖЕНЬ: ЦІЛІ, ЗАВДАННЯ ТА ЗАСОБИ

Анатолій КРУГЛАШОВ

Локалізація політичного чи політизація локального: випробування спроможностей місцевого самоврядування в Україні	15
---	----

Наталія РОТАР

Концептуалізація політичного діалогу в просторі локальної політики України....	25
--	----

Людмила РОШКА

Соціальний діалог – неодмінна умова ефективного функціонування системи публічного управління.....	35
--	----

Тетяна ВАСИЛЕВСЬКА

Довіра як передумова та результат партнерських взаємовідносин та взаємодій між органами місцевого самоврядування та громадянами: етичні аспекти	53
---	----

Маріан ТОКАР

Актуальність публічної взаємодії неурядових організацій національних меншин і територіальних громад	66
--	----

Дорін-Мірча ДОБРА

До правової Європи через парламентські консультації	77
---	----

Віра БУРДЯК, Руслана КЛИМ

Болгарський досвід децентралізації.....	85
---	----

Олег ФИЛИК

Місцева проблематика в рамках політики мультикультуралізму у Великій Британії	95
--	----

Наталія НЕЧАЄВА-ЮРІЙЧУК, Сергій ТРОЯН

Випробовування пандемією: особливості розвитку територіальних громад в умовах Ковідної кризи	104
---	-----

Євгенія ЮРІЙЧУК, Дмитро АНТОНЮК

Довіра vs. Корупція: рефлексії влади в умовах пандемії	119
--	-----

Анжела ПАСНІЧЕНКО

Прагнення до влади як психологічна властивість людини	130
---	-----

government system evolution. Some dangerous trends, originated with the oligarchs' grabbing of the system of power in Ukraine are demonstrated in a text. Their influence and impact on the electoral system of Ukraine as well as Public policy have been analyzed also, both on local and regional levels.

Crucial contradictions and shortages of the decentralization process, their challenges and threats are taken into account. Finally, author proposes some recommendations in order to overcome key threats and challenges Ukraine faces with regarding the local democracy sustainability.

Key words: *political, localizing political, local democracy, decentralization, Ukraine under control of oligarchs.*

Анатолій Круглашов

ЛОКАЛИЗАЦИЯ ПОЛИТИЧЕСКОГО ИЛИ ПОЛИТИЗАЦИЯ ЛОКАЛЬНОГО: ИСПЫТАНИЕ ВОЗМОЖНОСТЕЙ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В УКРАИНЕ

В статье рассмотрены проблемы демократического процесса в Украине с точки зрения развития процессов локализации политического и политизации локального. Автор сосредотачивает свое внимание на ключевых вызовах местной демократии и развития системы местного самоуправления в Украине. Демонстрирует основные угрозы, порожденные процессами олигархизации власти, выявляет их значение и влияние как на избирательную систему и электоральные процессы в Украине, так и на деятельность институтов публичного управления, в том числе на локальном и региональном уровнях.

Рассмотрены определенные противоречия и недостатки децентрализации власти, проанализированы последствия задержки с ее завершением. Предложены отдельные рекомендации по преодолению выявленных угроз и вызовов.

Ключевые слова: *политическое, локализация политики, местная демократия, децентрализация, олигархизация Украины.*

Наталія РОТАР

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОГО ДІАЛОГУ В ПРОСТОРІ ЛОКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

У статті визначені особливості концептуалізації політичного діалогу в просторі локальної політики України. Доведено, що в умовах застосування партійного принципу формування органів місцевого самоврядування, поняття політичного діалогу набуває статусу ключового в осмисленні процесів розвитку локальних спільнот та орієнтує на пошук аналітично дієвого концепту політичного діалогу. Встановлено, що успіх розгортання політичного діалогу в Україні на локальному рівні пов'язаний з особистою зацікавленістю громадян у використанні діалогової форми політичної участі у міжвиборчій період, яка суттєво залежить від потенціалу громадянського суспільства. Сьогодні в Україні склалася парадоксальна ситуація функціонування достатньо демократичної громадянськості у недостатньо конкурентному політичному середовищі, що обмежує ресурсний потенціал політичного діалогу у вирішенні проблем локального розвитку.

Ключові слова: *політичний діалог, дискурсивна модель політичної участі, діалогова форма політичної участі, локальна політика, стратегія політичного діалогу*

Політичний діалог належить до спектру базових категорій політичної науки та відображає широкий спектр дій, починаючи від переговорів на високому рівні і завершуючи посередництвом в процесі узгодження інтересів чи примирення сторін. Роль політичного діалогу є незаперечною на всіх етапах динаміки внутрішніх конфліктів чи конфліктів, що відбуваються в системі міжнародних відносин. Такий контекст фокусує дослідницьку увагу на проблемі зміцнення легітимності політичних інститутів шляхом формування консенсусу щодо їх належного функціонування та довіри до них. Загалом, політичний діалог позиціонується: (1) як інструмент політичної комунікації в нестабільних умовах; (2) спроба поглянути на демократію як на політичну систему, що не гарантує консенсусу, але забезпечує краще розуміння сторін конфлікту.

Політичний діалог відбувається у багатьох формах, ініціюється та сприяє різноманітним акторам та відбувається на різних рівнях суспільства. Традиційно, розрізняють чотири типи діалогу, по-перше, це діалог на високому рівні за участю політичних лідерів, зорієнтований на позиціонування сили сторін чи пошук політичного компромісу; по-друге, це діалог як простір втручання інститутів громадянського суспільства, що спрямований на зміцнення довіри та вироблення навичок діалогової комунікації; по-третє, це політичний діалог, спрямований на досягнення миру, державотворення та розвиток; по-четверте, це багаторівневий діалог, що відбувається на різних рівнях суспільства з метою залучення громадян до створення достатнього національного консенсусу в дискурсі критично важливих проблем¹. Кожен тип політичного діалогу має свої переваги та обмеження, проте їх не варто розуміти як такі, що виключають один одного, швидше, вони є взаємодоповнюючими. Політична практика доводить, що в умовах системних ризиків та криз більш доцільно паралельно вести діалоги різних типів. Але такий підхід можна застосовувати тільки в тому разі, якщо вони переслідують однакові цілі та не суперечать один одному.

На тлі специфіки простору локальної політики в Україні, спричиненої, насамперед, партійним принципом формування органів місцевого самоврядування, поняття політичного діалогу набуває статусу ключового в осмисленні процесів розвитку локальних спільнот та орієнтує на пошук аналітично дієвого концепту політичного діалогу.

Політичний діалог концептуально дотичний до теорії демократії участі, яка сьогодні є теоретико-методологічним тлом забезпечення взаємодії інститутів влади та всіх зацікавлених сторін у процесі вироблення та реалізації політики Європейського Союзу. Досліджуючи процеси такої взаємодії в Україні, нами свого часу була обґрунтована доцільність концептуалізації поняття «дискурсивна модель політичної участі»², що наділена комплексом необхідних ресурсів та джерел,

---

¹ Democracy in Dialogue, Dialogue in Democracy. The Politics of Dialogue in Theory and Practice. By Jezierska K., Koczanowicz L. Routledge. 298 p.

² Ротар Н. Політична участь громадян України у системних трансформаціях перехідного періоду: Монографія. Чернівці: Рута, 2007. 472 с.

здатних стимулювати зацікавленість громадян до участі в процесах політичного та публічного управління. Одним з центральних елементів цієї моделі є діалогова форма політичної участі, що визначається «як процес обміну думками, судженнями, пропозиціями між усіма зацікавленими суб'єктами політичного процесу (насамперед органами державної влади та місцевого самоврядування, з одного боку, та громадськістю і окремими громадянами, з іншого) з метою аргументованого переконання у правильності вироблених політичних рішень або зміни переконань шляхом сприйняття аргументів іншої сторони діалогу».³ Основою формування та використання діалогових форм політичної участі на всіх рівнях системи публічного управління є принцип відкритого партнерства влади та громадян, в якому вони виступають рівними суб'єктами відносин. Кожен з суб'єктів такого діалогу наділений певними ресурсами, які стверджують їх суб'єктність та визначають потенціал участі у ньому. Зокрема, інституційні суб'єкти володіють системою особливої політичної інфраструктури, громадяни – правом делегувати повноваження щодо ухвалення політичних рішень та низкою конвенційних і неконвенційних засобів тиску на владу, громадські організації, інститут політичної експертизи та ЗМІ – можливостями забезпечувати інформаційний обмін між першими двома суб'єктами діалогу, акумулювати й транслювати інтереси громадян до поля політичного дискурсу.

Європейський концепт демократії участі визначає діалогову форму політичної участі одним з найважливіших елементів політичної системи та передбачає можливість застосування системи каналів впливу на процес ухвалення політичних рішень на центральному, місцевому і регіональному рівнях. Основними рисами діалогової форми політичної участі є, власне, надання аргументів сторонами політичного діалогу, доступність аргументів влади для всіх зацікавлених сторін, обов'язко-

---

³ Ротар Н. Діалогові форми політичної участі: передумови та перспективи становлення в Україні. *Політичний менеджмент*. 2007. № 1. С.75–92.

вість рішень, вироблених у процесі діалогу між владою та громадянами, динамічність діалогу⁴.

Масштаб та характер поширення демократії участі в українському суспільстві залежить від того, як функціонує система *держава – громадянське суспільство*, оскільки останнє стимулює формування орієнтацій на використання громадянами діалогових форм політичної участі. На нашу думку, на сьогодні для локального рівня політики актуальними є чотири базових варіанти діалогу між інститутами владою та зацікавленими сторонами. Перший ґрунтується на використанні локальною владою традиційної стратегії взаємодії з громадянами *згори-вниз*, в основу якої покладено надання громадянам мінімуму інформації про перебіг процесів ухвалення рішень та заперечення їх суб'єктності у процесі формування локального порядку денного. Цей тип діалогу є фактично монологом влади, що претендує на схвальну оцінку з боку громадян. Другий варіант діалогу – *взаємодія, обмежена згори*, – є стратегією обмеженого діалогу, коли локальна влада погоджується приймати пропозиції від громадян і приймає, проте не реагує на них. Третій варіант передбачає, що діалог є відкритим для дискусії між владою та громадянами, однак остаточний вибір пріоритетів залишається за локальною владою, оскільки вона опирається на стратегію взаємодії з громадянами за принципом „*так..., однак...*”. Четвертий варіант діалогу, що відповідає принципам функціонування демократії участі, формується на основі спільного доступу та володіння інформацією, відповідно, громадяни набувають основного ресурсу для означення своєї суб'єктності в локальному політичному процесі, а їхні пропозиції мають рівнозначні пропозиціям влади. Зауважимо, що тільки останній варіант діалогу (паритетний діалог) передбачає і рівні права щодо контролю за реалізацією спільно ухвалених політичних рішень. Паритетний діалог базується на принципах інформаційної відкритості влади, аргументації політики і рішень, відкритості, доступності, підзвітності органів влади, консультуванні, неперервності діалогу з громадськістю. Сьогодні в Україні на рівні

---

⁴ Гутман Е., Томпсон Д. Устрій дорадчої демократії. *Демократія: Антологія* / Упоряд. О.Проценко. К.: Смолоскип, 2005. С. 328–330.

локальних політичних процесів у повному обсязі використовуються перші два варіанти діалогу та здійснюються спроби опанування третього і четвертого варіантів. Однак, намагання тримати все під власним контролем не дозволяє локальним органам місцевого самоврядування обирати більш розкуті варіанти політичних стратегій у взаємодії з громадянами.

Важливим аспектом використання діалогової форми політичної участі на локальному рівні політики в Україні є потреба індивідуалізації діалогу, що сприятиме утвердженню задекларованого Конституцією України статусу політичної суб'єктності громадянина у міжвиборчий період. На сьогодні, діалог органів влади та громадян опосередковується інститутами громадянського суспільства у форматі громадськості. Попри те, що Україна ратифікувала міжнародні документи, відповідно до яких «громадськість означає одну або більше фізичну чи юридичну особу, їх об'єднання, організації або групи, які діють згідно з національним законодавством або практикою»⁵, до сьогодні в управлінських та політичних практиках громадськість означається через об'єднання, організації або групи громадян. Така потреба, на нашу думку, визначається, по-перше, достатньо низьким рівнем внутрішньоорганізаційної демократії на рівні інститутів громадянського суспільства, незавершеністю процесів політичної структуризації українського суспільства та необхідністю унеможливити винесення інститутами влади на публічне обговорення вироблених і потрібних тільки їй проєктів. Одним з механізмів індивідуалізації діалогу може стати попередня реєстрація громадян для участі в обговоренні проблем, здійснена у визначені законодавством терміни.

Європейська практика використання громадянами діалогових форм політичної участі лежить поза площиною терміну консультування з громадськістю, оскільки реалізується в контексті консультацій із за-

---

⁵ Про ратифікацію Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань що стосуються довкілля. Закон України від 6 липня 1999 р. № 832-ХІІІ. *Відомості Верховної Ради*. 1999. № 34. Ст. 296.

цікавленими сторонами, які визначаються як громадські організації, представники громадськості та громадяни. Обґрунтовуючи процес консультування в рамках Європейської Комісії, наголошується, що механізм консультування є складовою діяльності всіх інституцій ЄС у межах повного законодавчого циклу, починаючи від визначення напрямків політики та підготовки пропозицій Комісії щодо необхідності прийняття закону та завершуючи його впровадженням. Метою цього процесу є агрегування коментарів, пропозицій, зауважень локальної влади, громадських організацій, асоціацій, окремих громадян, академічних кіл, експертів та представників третіх країн, які можуть бути в цьому зацікавлені.

Отже, європейський досвід діалогу влади та громадян наділяє останніх статусом паритетного суб'єкта цього діалогу. Політична суб'єктність громадянина набуває специфічних, відмінних від традиційного розуміння ролі громадянина, ознак. Основним актором є не політичний активіст, а громадянин, який не використовує притаманні для традиційної політики активні форми політичної участі, а безпосередньо бере участь у локальному політичному процесі, залежно від результату співставлення своїх інтересів зі змістом та формами локальної політики. Це відповідає суті демократії участі, відповідно до якої перспективи формування ефективних механізмів реалізації діалогових форм політичної участі в Україні визначаються специфікою й особливостями комунікативного процесу між владою та громадянами.

Варто навести ще один аргумент на користь ідеї виходом за рамки ототожнення громадськості з громадськими організаціями. Специфіка змагальної мобілізації громадськими організаціями громадян України на використання діалогових форм політичної участі визначається і тим, що вони від часу відновлення незалежності асоціюються в масовій свідомості з осередками загальної антиурядової орієнтації. Цим пояснюється те, що громадські організації досить легко мобілізують громадян на протестні виступи та стикаються з проявами байдужості, коли йдеться про конструктивну ініціативу та альтернативу, що виходить за межі відкритого конфлікту з владою і вкладається в межі дискурсивної, а не протестної моделі політичної участі.

Результати соціологічних досліджень, проведених в Україні засвідчують про існування певних трендів, які уповільнюють поширення паритетної за характером діалогової форми політичної участі⁶. По-перше, це варіативність використання поняття *діалог* на рівні локальної політики. Діалогом подекуди називають будь-які публічні заходи, що відбуваються в публічному просторі локальної політики, відповідно 9,8 % вважають, що діалогом можна означити тренінги, круглі столи, групи психологічної взаємодопомоги, а 50,5 % наголосили, що організатори діалогів самі не мають чіткого уявлення про те, що таке діалог. По-друге, це збільшення частки діалогів на *технічні* теми, коли більшість діалогів на локальному рівні фокусуються на питаннях реформи децентралізації, взаємодії в системі влада – громада, проблем громади, прав людини, але не поглиблюються екзистенційно, тобто шляхом наповнення технічних тем соціокультурним контекстом, визначенням співвідношення образів минулого та майбутнього громади, регіону, України, типів взаємодії в етноконтактних регіонах. По-третє, організація діалогу без діалогу, коли більшість учасників мають *mainstream* політичні погляди. До прикладу, 18 % опитаних не змогли означити зміст позиції, яку вони не підтримували, а 81,7% усіх діалогів запам'яталися як такі, в яких не брала участь жодна людина з іншими поглядами чи позиціями. По-четверте, діалоги зазвичай мають гендерну асиметрію, яка проявляється в тому, що жінки становлять 66 % учасників діалогів та 65,2 % фасиліаторів, на думку 94 % респондентів жінки беруть активну участь в обговореннях, проте вони становлять тільки 2,2 % в усій сукупності суб'єктів ухвалення рішень за результатами діалогів. По-п'яте, орієнтація на діалог не означає їх вплив на політику та публічне управління локального рівнів: 96,4 % респондентів вважають, що у їхніх громадах є необхідність проведення діалогів; 89 % зазначають, що діалог, який найбільше запам'ятався їм, покращив їхнє розуміння інших учасників діалогу або відносини з ними; 76,2 % оцінили свою участь у діалозі як позитивний досвід, але 75,2 % вказали на наявність проблем, що перешкоджають ефективному проведенню діалогів на локальному рівні.

---

⁶ Понимая диалог. Аналитический отчет по результатам опроса участников диалогов в Украине. Центр исследований медиации и диалога. Киев, 2018. 28 с.

Серед основних перешкод, зазвичай, називають (1) низький попит на діалог як з боку населення громади, так і з боку влади; (2) проблеми з наявністю професійних фасилітаторів на місцях та фінансуванням діалогових заходів; (3) низький рівень поінформованості населення та локальної влади про переваги діалогів; (4) відсутність системності в імплементації результатів діалогів. На нашу думку, такі результати вказують на збереження тенденції зорієнтованості більшості громадян України на те, що розв'язання усього комплексу проблем суспільного розвитку має здійснюватися сильною центральною владою, тоді як органи місцевого самоврядування апріорі вважаються менш дієздатними, а інститути громадянського суспільства майже не беруться до уваги як механізм впливу на владу будь-якого рівня.

Окреслена ситуація ставить одну з найважливіших проблем політичного сьогодення, проблему, яка здатна визначати суть перебігу електоральних циклів на всіх його етапах – проблему політичної компетентності громадян. Визнаний дослідник процесів демократії Б. Барбер, визначаючи роль політичної компетентності громадянина як чинника становлення демократії участі, підкреслює, що вона потребує не тільки реалізації всього спектра форм політичної участі громадянами, що діють у межах певної політичної системи, а й «громадянської підготовки та громадянської компетентності для ефективної участі в обговоренні та ухваленні рішень. Демократія участі, таким чином, розуміється як пряме правління освічених громадян. Громадяни – це не просто окремі індивіди, що діють у приватній сфері, а добре поінформовані суспільні громадяни, які віддалилися від виключно власних інтересів настільки, наскільки суспільна сфера відокремлена від приватної. Демократія – це не стільки правління народу чи правління мас, скільки правління освічених громадян»⁷. Слушною є й думка дослідника про механізм підвищення політичної компетентності громадян у будь-якій політичній системі – перехідній чи стабільно функціонуючій: політика є для громадян їхнім університетом, громадянська сфе-

---

⁷ Barber B. *Strong Democracy: Participatory Politics for a New Age*. Berkley-London-Los Angeles: University of California Press, 1984. P. 117–128; Barber R. B. *Participatory Democracy*. *Encyclopedia of Democracy*. Vol. 3. N.Y., 1995. P. 23.

ра – тренувальним майданчиком, а участь у політичному житті –наставником⁸. Цим твердженням дослідник підводить нас до висновку, що успіх використання діалогових форм політичної участі криється не тільки у можливостях їх використання, що надаються владою, чи у високому рівні політичної компетентності, а багато в чому визначається регулярністю участі та рівнем політичної активності громадянина.

Висновки

Оптимізм щодо успіху розгортання політичного діалогу в Україні на локальному рівні пов'язаний насамперед з особистою зацікавленістю громадян у використанні діалогової форми політичної участі у міжвиборчий період, яка суттєво залежить від потенціалу громадянського суспільства. Сьогодні в Україні склалася парадоксальна ситуація функціонування достатньо демократичної громадянськості у недостатньо конкурентному політичному середовищі. Водночас, зі збільшенням частки політично активних громадян, зорієнтованих на раціональну, до певної міри автономну політичну участь, кількість готових сприймати відносно пасивну роль, призначену для них моделлю патерналістської держави, або погодитися з обмеженнями їх прямого залучення, яке часом нав'язують їм лідери громад, знижуватиметься. Подібно до країн стабільної демократії, перевага надаватиметься іншим каналам політичної активності, в тому числі позапартійного характеру, що задовольнятимуть потреби громадян у прямій політичній участі та стимулюватимуть інтеграційні процеси в українському суспільстві.

Nataliia Rotar

CONCEPTUALIZATION OF POLITICAL DIALOGUE IN THE SPACE OF LOCAL POLITICS OF UKRAINE

The article defines the features of the conceptualization of political dialogue in the space of local politics. It is proved that in the context of the application of the party principle of the formation of local self-government

---

⁸ Барбер Б. Сильна демократія: політика учасницького типу. *Демократія: Антологія* / Упоряд. О.Проценко. К.: Смолоскип, 2005. С. 261.